

ตอนที่ 3
การบริหารเงินทุนหมุนเวียน

บทที่ 6

การบริหารเงินทุนหมุนเวียน

หัวข้อ

- 6.1 ประเภทของทรัพย์สินหมุนเวียน
- 6.2 ประเภทของหนี้สินหมุนเวียน
- 6.3 ความสำคัญของการบริหารเงินทุนหมุนเวียน
- 6.4 เงินทุนหมุนเวียนกับการขยายงานของกิจการอุตสาหกรรม
- 6.5 สรุป

วัตถุประสงค์

เมื่อนักศึกษาได้ศึกษาบทที่ 6 นี้แล้วสามารถ

1. อธิบายความหมายของเงินทุนหมุนเวียนได้อย่างถูกต้อง
2. อธิบายความหมายและประเภทของทรัพย์สินหมุนเวียนได้อย่างถูกต้อง
3. อธิบายความหมายและประเภทของหนี้สินหมุนเวียนได้อย่างถูกต้อง
4. แบ่งแยกประเภทของทรัพย์สินหมุนเวียนและหนี้สินหมุนเวียนได้อย่างถูกต้อง
5. อธิบายถึงความสำคัญของการบริหารเงินทุนหมุนเวียนได้
6. อธิบายถึงความสัมพันธ์ของเงินทุนหมุนเวียนกับการขยายงานของกิจการอุตสาหกรรมได้

บทที่ 6

การบริหารเงินทุนหมุนเวียน

เงินทุนหมุนเวียน (Working Capital) หมายถึง การลงทุนในทรัพย์สินระยะสั้น (Short-Term Assets) ของกิจการ ซึ่งสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ภายในระยะเวลา 1 ปี

เงินทุนหมุนเวียนรวม (Gross Working Capital) หมายถึง ทรัพย์สินหมุนเวียนทั้งหมดของกิจการ

เงินทุนหมุนเวียนสุทธิ (Net Working Capital) หมายถึง ทรัพย์สินหมุนเวียน (Current Assets) ลบด้วยหนี้สินหมุนเวียน (Current Liabilities)

การบริหารเงินทุนหมุนเวียน (Working Capital Management) หมายถึง การบริหารงานทุก ๆ ด้านที่เกี่ยวกับทรัพย์สินหมุนเวียนและหนี้สินหมุนเวียน

6.1 ประเภทของทรัพย์สินหมุนเวียน

ทรัพย์สินหมุนเวียน (Current Assets) หมายถึง ทรัพย์สินที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ภายในระยะเวลา 1 ปี หรือภายในรอบระยะเวลาของการปฏิบัติงานได้แก่

6.1.1 เงินสด (Cash) หมายถึง เงินที่กิจการถือครองอยู่ในมือและสามารถนำมาใช้ได้ทันที ได้แก่ ธนบัตร เหรียญกษาปณ์ เงินฝากกระแสรายวัน (Demand Deposit) หรือเงินฝากที่จ่ายโอนเงินด้วยเช็ค นอกจากนี้ ยังมีทรัพย์สินอีกประเภทหนึ่งที่มีสภาพคล่องใกล้เคียงกับเงิน (Near Money) เช่น เงินฝากเผื่อเรียก (Savings Deposit) เงินฝากประจำ (Time or Fixed Deposit) ซึ่งสามารถถอนจากธนาคารมาใช้จ่ายได้เมื่อมีความต้องการเงินทุน

6.1.2 หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด (Marketable Securities) คือ หลักทรัพย์ที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดเมื่อใดก็ได้ที่มีความต้องการใช้เงินสด ได้แก่ หุ้นสามัญ (Common Stock) หุ้นกู้ (Debenture) ตั๋วเงินคลัง (Treasury Bills) ตั๋วสัญญาใช้เงิน (Promissory Notes) ตั๋วแลกเงิน (Drafts) เอกสารทางการค้า (Commercial Paper) เป็นต้น ซึ่งกิจการสามารถนำเงินสดส่วนเกินจากความจำเป็นมาลงทุนในหลักทรัพย์เหล่านี้ เพื่อหวังผลตอบแทนในรูปของดอกเบี้ย

6.1.3 ลูกหนี้การค้า (Accounts Receivable) คือ จำนวนเงินที่ลูกค้าเป็นหนี้สินกิจการอันสืบเนื่องจากการซื้อสินค้าหรือบริการเป็นเงินเชื่อ โดยปกติกำหนดระยะเวลาชำระหนี้ภายใน 1 ปี

6.1.4 สินค้าคงคลัง (Inventories) คือ วัตถุดิบ (Raw Materials) งานระหว่างทำหรือสินค้าระหว่างการผลิต (Work in Process) และสินค้าสำเร็จรูป (Finished Products) ที่กิจการมีไว้เพื่อรอการขายหรือรอการใช้ในการดำเนินงานตามปกติของกิจการ

นอกจากทรัพย์สินหมุนเวียนที่สำคัญทั้ง 4 ประเภทดังกล่าว ยังมีทรัพย์สินหมุนเวียนประเภทอื่น ๆ อีก แต่มีความสำคัญต่อกิจการไม่มากนัก ได้แก่ ตั๋วเงินรับ (Notes Receivable) ดอกเบี้ยค้างรับ (Interests Receivable) ค่าใช้จ่ายจ่ายล่วงหน้า (Prepaid Expense)

6.2 ประเภทของหนี้สินหมุนเวียน

หนี้สินหมุนเวียน (Current Liabilities) หมายถึง หนี้สินที่กิจการจะต้องชำระภายในระยะเวลา 1 ปี หรือภายใน 1 รอบระยะเวลาของการปฏิบัติงาน ได้แก่

6.2.1 เจ้าหนี้การค้า (Accounts Payable) คือ หนี้สินที่เกิดจากการที่กิจการซื้อสินค้าหรือบริการจากกิจการอื่นมาเป็นเงินเชื่อ โดยปกติกำหนดระยะเวลาชำระคืนภายใน 1 ปี

6.2.2 ตั๋วเงินจ่าย (Notes Payable) คือ ตราสารที่เกิดจากการสัญญาจะจ่ายเงินจำนวนหนึ่งภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยปกติมักไม่เกิน 1 ปี การออกตั๋วเงินจ่ายของกิจการนี้ มักออกเมื่อซื้อสินค้า บริการ หรือทรัพย์สินอื่น ๆ รวมทั้งการกู้ยืมเงินจากบุคคลอื่น

6.2.3 ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย (Accrued Payable) คือ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในงวดบัญชีที่สิ้นสุด ณ วันที่จัดทำงบดุล แต่กิจการยังไม่ได้จ่าย ได้แก่ ค่าจ้างค้างจ่าย (Accrued Wages Payable) ภาษีเงินได้นิติบุคคลค้างจ่าย (Corporate Income Taxes Payable) ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย (Withholding Income Taxes Payable) ดอกเบี้ยค้างจ่าย (Interest Payable)

6.2.4 รายได้รับล่วงหน้า (Deferred Revenue or Unearned Revenue) คือ จำนวนเงินที่กิจการได้รับล่วงหน้าจากลูกค้าเป็นค่าสินค้าหรือบริการที่จะต้องจัดส่งให้ในอนาคต

6.3 ความสำคัญของการบริหารเงินทุนหมุนเวียน

การบริหารเงินทุนหมุนเวียนมีความสำคัญต่อการดำเนินงานของกิจการอุตสาหกรรมอย่างมาก ซึ่งสามารถทราบได้จากด้านต่าง ๆ ดังนี้

6.3.1 เวลาที่ใช้สำหรับการบริหารเงินทุนหมุนเวียน จากการสำรวจพบว่า เวลาส่วนใหญ่ที่ผู้บริหารการเงินใช้ในการบริหารงานภายในกิจการในวันหนึ่ง ๆ มักใช้ตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารเงินทุนหมุนเวียน

6.3.2 การลงทุนในทรัพย์สินหมุนเวียน โดยปกติ ทรัพย์สินหมุนเวียนมีมูลค่ามากกว่าครึ่งหนึ่งของมูลค่าทรัพย์สินทั้งหมดของกิจการหนึ่ง ๆ เนื่องจากการลงทุนส่วนใหญ่เป็นการลงทุนทางด้านทรัพย์สินหมุนเวียน และการลงทุนทางด้านนี้มีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างเร็ว การบริหารทรัพย์สินหมุนเวียนจึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารการเงินจะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ

6.3.3 ความสำคัญต่อกิจการขนาดเล็ก กิจการขนาดเล็กอาจลงทุนด้านทรัพย์สินถาวร (Fixed Assets) ต่ำ ด้วยการเช่าโรงงานและเครื่องจักรอุปกรณ์ต่าง ๆ แต่ไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงการลงทุนทางด้านเงินสด ลูกหนี้การค้า และสินค้าคงคลัง ดังนั้น ทรัพย์สินหมุนเวียนจึงมีความสำคัญต่อผู้บริหารการเงินของกิจการขนาดเล็ก นอกจากนี้ เนื่องจากกิจการขนาดเล็กมีความสามารถจัดหาเงินทุนจากตลาดทุนระยะยาว (Long-Term Capital Markets) ค่อนข้างจำกัด จึงจำเป็นต้องพึ่งการซื้อเชื่อและเงินกู้ระยะสั้นจากธนาคารพาณิชย์ เงินทุนทั้งสองประเภทนี้จะส่งผลกระทบต่อเงินทุนหมุนเวียนสุทธิด้วยการเพิ่มหนี้สินหมุนเวียน (Current Liabilities)

6.3.4 ความสัมพันธ์ระหว่างการขยายตัวของยอดขายกับทรัพย์สินหมุนเวียน การขยายตัวของยอดขายกับความต้องการเงินทุนเพื่อใช้จ่ายทางด้านทรัพย์สินหมุนเวียนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างใกล้ชิด ตัวอย่างเช่น ถ้ากิจการแห่งหนึ่งมีระยะเวลาเรียกเก็บหนี้เฉลี่ย (Average Collection Period) เท่ากับ 40 วัน และมียอดขายเชื่อวันละ 1,000 บาท กิจการจึงมีลูกหนี้การค้า 40,000 บาท ถ้ายอดขายเชื่อเพิ่มขึ้นเป็นวันละ 2,000 บาท ลูกหนี้การค้าก็จะเพิ่มขึ้นเป็น 80,000 บาท ยอดขายที่เพิ่มขึ้นนี้ทำให้ต้องมีสินค้าคงคลังเพิ่มขึ้น ในบางครั้ง อาจต้องการเงินสดเพิ่มขึ้นด้วย เนื่องจากความต้องการเงินทุนดังกล่าวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารการเงินจึงต้องทราบว่า ควรจะพัฒนาระบบเงินทุนหมุนเวียนของกิจการอย่างไร อีกประการหนึ่ง ยอดขายที่จะเพิ่มขึ้นต่อไปย่อมต้องการทรัพย์สินระยะยาว (Long-Term Assets) เพิ่มขึ้นอีก จึงต้องจัดหาเงินทุนเพื่อใช้จ่ายด้านนี้ อย่างไรก็ตาม การลงทุนด้านทรัพย์สินถาวร ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในระยะยาวของกิจการ มักไม่มีความเร่งด่วนเท่ากับการลงทุนด้านทรัพย์สินหมุนเวียน

6.4 เงินทุนหมุนเวียนกับการขยายงานของกิจการอุตสาหกรรม

เราได้ศึกษาในบทที่ 4 มาแล้วว่า จำนวนเงินลงทุนในทรัพย์สินหมุนเวียนมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับปริมาณขายของกิจการ กล่าวคือ การเพิ่มขึ้นของยอดขายและสินค้าคงคลัง ทำให้ต้องจัดซื้อวัตถุดิบหรือสินค้าเพื่อจำหน่ายต่อ (Goods for Resale) เพิ่มขึ้น อันนำไปสู่การมีเจ้าหนี้การค้า (Accounts Payable) เพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกัน หนี้สินระยะสั้น (Short-Term Liabilities) บางประเภทขึ้นอยู่กับระดับกิจกรรมทั่ว ๆ ไปของกิจการ เช่น ค่าจ้างค้างจ่าย ซึ่งหมายความว่า

ว่า การวางแผนลงทุนในเครื่องจักรและอุปกรณ์เพื่อเพิ่มผลผลิตและยอดขาย จะต้องวางแผนเพิ่มการลงทุนทางด้านทรัพย์สินหมุนเวียนด้วย อย่างไรก็ตาม การเพิ่มขึ้นในทรัพย์สินหมุนเวียนดังกล่าว จะมีเงินทุนบางส่วนได้รับจากการเพิ่มขึ้นของหนี้สินหมุนเวียน และเงินทุนบางส่วนได้รับจากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่หนี้สินหมุนเวียน (เช่น กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน การนำหุ้นใหม่ออกจำหน่าย หรือหนี้สินระยะยาว) จึงเป็นผลให้การลงทุนด้านเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มขึ้น การลงทุนด้านเงินทุนหมุนเวียนที่เพิ่มขึ้นนี้จะต้องทำการวิเคราะห์ด้านความต้องการที่จะขยายกิจการ (Desirability of Expansion) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเงินลงทุนรวมของโครงการ

นอกจากจะนำเงินทุนหมุนเวียนไปรวมเป็นส่วนหนึ่งของเงินลงทุนแรกเริ่ม (Initial Investment) ของโครงการแล้ว ยังต้องคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงของระดับเงินลงทุนตลอดอายุของโครงการด้วย ซึ่งการเพิ่มขึ้นของเงินทุนหมุนเวียนอันสืบเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของปริมาณขายที่พยากรณ์ไว้ จะมีกระแสเงินสดสุทธิ (Net Cash Flow) ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวลดลง ในทางตรงข้าม การลดลงในเงินทุนหมุนเวียน จะมีกระแสเงินสดสุทธิเพิ่มขึ้น และในช่วงสิ้นสุดระยะเวลาลงทุนดังกล่าว เงินทุนหมุนเวียนของโครงการจะลดลงจนเหลือศูนย์ โดยการลงทุนด้านเงินทุนหมุนเวียนที่ลดลงส่วนหนึ่งสืบเนื่องจากมูลค่าซาก (Salvage Value) ของโครงการ (ถือเป็นกระแสเงินสดไหลเข้า)

6.5 สรุป

เงินทุนหมุนเวียน (Working Capital) หมายถึง การลงทุนในทรัพย์สินระยะสั้นของกิจการ ซึ่งสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ภายในระยะเวลา 1 ปี

เงินทุนหมุนเวียนรวม (Gross Working Capital) หมายถึง ทรัพย์สินหมุนเวียนทั้งหมดของกิจการ

เงินทุนหมุนเวียนสุทธิ (Net Working Capital) หมายถึง ทรัพย์สินหมุนเวียนลบด้วยหนี้สินหมุนเวียน

การบริหารเงินทุนหมุนเวียน (Working Capital Management) หมายถึง การบริหารงานทุก ๆ ด้านที่เกี่ยวกับทรัพย์สินหมุนเวียนและหนี้สินหมุนเวียน

ทรัพย์สินหมุนเวียน (Current Assets) หมายถึง ทรัพย์สินที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ภายในระยะเวลา 1 ปีหรือภายใน 1 รอบระยะเวลาของการปฏิบัติงาน ได้แก่ เงินสด (Cash) หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด (Marketable Securities) ลูกหนี้การค้า (Accounts Receivable) และสินค้าคงคลัง (Inventories)

หนี้สินหมุนเวียน (Current Liabilities) หมายถึง หนี้สินที่กิจการจะต้องชำระภายในระยะเวลา 1 ปีหรือภายใน 1 รอบระยะเวลาของการปฏิบัติงาน ได้แก่ เจ้าหนี้การค้า (Accounts Payable) ตั๋วเงินจ่าย (Notes Payable) ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย (Expenses Payable) รายได้รับล่วงหน้า (Deferred Revenue or Unearned Revenue)

ความต้องการเงินทุนหมุนเวียนเป็นส่วนสำคัญของการตัดสินใจเกี่ยวกับงบจ่ายลงทุน (Capital Budgeting) และในการประเมินโครงการแต่ละโครงการ ควรจะนำมาพิจารณาด้วย

ศัพท์และแนวคิดในบทที่ 6 ที่ควรทบทวน

1. เงินทุนหมุนเวียน (Working Capital)
2. เงินทุนหมุนเวียนรวม (Gross Working Capital)
3. เงินทุนหมุนเวียนสุทธิ (Net Working Capital)
4. ทรัพย์สินหมุนเวียน (Current Assets)
5. เงินสด (Cash)
6. เงินฝากกระแสรายวัน (Demand Deposit)
7. เงินฝากเผื่อเรียก (Savings Deposit)
8. เงินฝากประจำ (Time or Fixed Deposit)
9. หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด (Marketable Securities)
10. หุ้นสามัญ (Common Stock)
11. หุ้นกู้ (Debenture)
12. ตั๋วเงินคลัง (Treasury Bills)
13. ตั๋วสัญญาใช้เงิน (Commercial Note)
14. ตั๋วแลกเงิน (Drafts)
15. เอกสารทางการค้า (Commercial Paper)
16. ลูกหนี้การค้า (Accounts Receivable)
17. สินค้าคงคลัง (Inventories)
18. วัตถุดิบ (Raw Material)
19. งานระหว่างทำหรือสินค้าระหว่างการผลิต (Work in Process)
20. สินค้าสำเร็จรูป (Finished Products)
21. ตั๋วเงินรับ (Notes Receivable)
22. ดอกเบี้ยค้างรับ (Interest Receivable)
23. ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า (Prepaid Expense)
24. หนี้สินหมุนเวียน (Current Liabilities)
25. เจ้าหนี้การค้า (Accounts Payable)
26. ตั๋วเงินจ่าย (Notes Payable)
27. ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย (Accrued Payable)

28. ค่าจ้างค้างจ่าย (Accrued Wages Payable)
29. ภาษีเงินได้นิติบุคคลค้างจ่าย (Corporate Income Taxes Payable)
30. ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย (Withholding Income Taxes Payable)
31. ดอกเบี้ยค้างจ่าย (Interest Payable)
32. รายได้รับล่วงหน้า (Deferred Revenue or Unearned Revenue)
33. ทรัพย์สินถาวร (Fixed Assets)
34. ตลาดทุนระยะยาว (Long-Term Capital Markets)
35. ระยะเวลาเรียกเก็บหนี้เฉลี่ย (Average Collection Period)
36. ทรัพย์สินระยะยาว (Long-Term Assets)
37. หนี้สินระยะสั้น (Short-Term Liabilities)
38. เงินลงทุนแรกเริ่ม (Initial Investment)
39. กระแสเงินสดสุทธิ (Net Cash Flow)
40. มูลค่าซาก (Salvage Value)

แบบฝึกหัดบทที่ 6

1. เงินทุนหมุนเวียน (Working Capital) คืออะไร มีความสำคัญต่อการดำเนินงานของกิจการอุตสาหกรรมอย่างไร จงอธิบาย
2. ทรัพย์สินหมุนเวียน (Current Assets) คืออะไร ประกอบด้วยทรัพย์สินประเภทใดบ้าง
3. หนี้สินหมุนเวียน (Current Liabilities) คืออะไร ประกอบด้วยหนี้สินประเภทใดบ้าง
4. เงินทุนหมุนเวียนมีความสัมพันธ์กับการขยายงานของกิจการอุตสาหกรรมอย่างไร จงอธิบาย
5. เพราะเหตุใดเงินทุนหมุนเวียนจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินงานของกิจการอุตสาหกรรมอย่างมาก จงอธิบาย

หนังสืออ่านประกอบบทที่ 6

เบญจวรรณ รัชส์สุธี. การเงินธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. สาขาวิชาวิทยาการจัดการ. **หลักการบัญชี**. กรุงเทพมหานคร : หจก. ป.สัมพันธ์พาณิชย์, 2526.

Schall, Lawrence D., and Haley, Charles W. **Introduction to Financial Management**. 3rd ed., New York : McGraw-Hill, Inc., 1983.

Smith, Keith V. **Guide to Working Capital Management**. New York : McGraw-Hill, Inc., 1979.

Weston, J. Fred, and Brigham, Eugene F. **Managerial Finance**. 6th ed., Illinois : The Dryden Press, 1978.